

Helikobakteeri-infektion ja atrofisen gastriitin

PALJASTAVA TESTIPANEELI

Australialaiset lääkärit Barry J. Marshall ja J. Robin Warren eristivät helikobakteerin (*Helicobacter pylori*) vuonna 1982. Tämä bakteeri elää mahahapoilta suojassa mahalaukun limakalvos-

sa. Helikobakteeri-infektio saadaan yleensä lapsuudessa ja harvemmin aikuisiässä. Tartunta leviää suusta suuhun (oral-oral transmissio) sekä mahan sisällön (oksennus, lasten pulauttelu) ja mahdollisesti ulosteiden välityksellä. Hoitamattomana helikobakteeri-infektio jatkuu läpi potilaan elämän ja aiheuttaa mahalaukun limakalvon tulehduksen, gastriitin.

Helikobakteeri-infektio on gastriitin syy lähes aina. Pienellä osalla potilaita gastriitti voi syntyä myös autoimmunitulehduksena. Maapallon väestöstä yli puolella (noin 3 miljardia ihmistä) on helikobakteeri-infektio, johon liittyy aina gastriitti. Tästä väestön osasta noin puolella (1,5 miljardia ihmistä) gastriitti etenee vuosien kuluessa atrofiseksi gastriitiksi, jolla tarkoitetaan mahan limakalvon tulehdusta ja surkastumista.

Helikobakteerin keksiminen muutti käsitystä mahasyövän ja peptisen haavataudin (maha- ja/tai pohjukais-suolihaava) syntyyn liittyvistä syistä. Nyt tiedetään, että mahasyöpään ja peptiseen haavatautiin liittyy lähes aina helikobakteeri-infektio ja gastriitti. Ennen vuotta 1982 ja vielä jopa pitkään senkin jälkeen uskottiin, että maha- ja pohjukais-suolihaava syntyy primaarisesti liikkahapaisuuden, stressin ja ahdistuneisuuden

Lkt Osmo Suovaniemi kirjoittaa Biohit Oyj:n kehittämästä ja patentoimasta Helikobakteeri-infektion ja atrofisen gastriitin paljastavasta testipaneelista

seurauksena.

Tosiasiallisesti peptisen haavan primäärisyys on 70-90%:ssa tapauksista helikobakteeri-infektion aikaansaa- ma gastriitti ja sen seurauksena syntyvä atrofisen gastriitti. Muita syitä ovat tulehduskipulääkkeet (ns. nsaid-lääkkeet) ja asperiini.

Vuonna 1994 WHO:n alainen tutkimusyksikkö (IARC – International Agency for Research on Cancer) esitti käytettävissä oleviin tutkimustuloksiin perustuvan konsensuslausuman, että helikobakteeri-infektio on mahalaukun syövän syy.

Helikobakteeri-infektion katsottiin olevan syysuhteessa mahalaukun syövän syntyyn (karsinogeeniluokka 1) samalla tavalla kuten tupakka on syysuhteessa keuhkosyöpään. Tämän konsensuslausuman mukaan helikobakteeri-infektio laukaisee tapahtumaketjun, mm. atrofisen gastriitin kehittymisen, joka osalla potilaista lopulta johtaa syöpään.

Mahalaukun runko-osan eli, korpuksen atrofista gastriittia sairastavan potilaan mahasyöpäriski on 5-kertainen normaaliin väestöön verrattuna.

Mikäli koko mahan limakalvossa (korpus ja sen jatkeena oleva antrum) on vaikea-asteinen atrofisen gastriitti, mahasyöpäriski on noin 90-kertainen. Kun vaikea atrofia on pelkästään mahan antrum-osassa, tällöin mahasyöpäriski on noin 20-kertainen ja lisäksi peptisen haavataudin riski noin 25-kertainen normaaliin väestöön verrattuna.

On arvioitu, että noin 20 miljoonaa ihmistä USA:ssa sairastaa tai saa elämänsä aikana peptisen haavataudin. Vastaava määrä suomalaisessa väestössä lienee 500 000 ihmistä.

Atrofisen gastriitti, samoin kuin alkuvaiheessa oleva mahalaukun syöpä, on useimmiten vähäoireinen tai oireeton. Alkuvaiheessa olevan mahasyövän leikkaushoito onnistuu varsin hyvin, kun taas pidemmälle edenneen ja oireita antavan mahasyövän hoitoennuste on huono; eloonjääneitä hoidetuista viiden vuoden seurannan jälkeen on vain 10 – 20%. Vastaava eloonjäämisennuste on noin 90% silloin, kun syöpä todetaan ja hoidetaan alkuvaiheessa ja syövän kasvu rajoittuu mahalaukun kahteen sisimpään kerrokseen (ns. mucosa ja submucosa).

Dyspepsiaa, jolla tarkoitetaan ylävatsan ajoittaista tai jatkuvaa kipua tai muuta vaivaa, sairastaa noin 30% eli lähes kaksi miljardia ihmistä maapallon väestöstä. Dyspepsiaa tai helikobakteeri-infektiota sairastavan potilaan mahan limakalvon mahdollisen atrofisen gastriitin selville saamiseksi tähän mennessä ainoa tutkimusmenetelmä on ollut mahalaukun tähystystutkimuksen (gastroskopia) yhteydessä otettujen koepalojen histologinen (mikroskooppinen) tutki-